

Litt sen oversendelse av innlegg i morgen, Eiliv Lund

Ærede statsråd!

Miljøvernorganisasjonen Nei til Atomdrevne Militærfartøyer -NAM - ble startet for å motarbeide bruk av Tromsøs nye havn, Grøtsund kommunale industrihavn, som ubåthavn. Basen på Tønsnes/Grøtsund ligger noen få km nord for Universitetssykehuset UNN og universitetet, byens største arbeidsplasser.

Litt lenger nord på Tromsøya er det store boligområder. Havna på Tønsnes ligger på en ny, stor fylling beregnet for industriutbygging og med dypvannskai.

Det er derfor gledelig at FORSVARSKOMMISJONEN er enig med NAM – om at stedet ikke egner seg som ubåtbaser. Kommisjonen utelater den i sin diskusjon, men skriver bl.a. i punkt 16.3.3. i NOU 2023:14:

«Det vil blant annet være behov for å øke kapasiteten for mottak av allierte ubåter. Dersom eksempelvis Olavsvern leies tilbake og utvikles til å kunne ta imot større ubåter enn [i dag \[epost.online.no\]](mailto:i.dag@epost.online.no), vil det anslagsvis medføre leiekostnader på om lag 50 millioner kroner per år og en utvidelseskostnad på om lag 200 millioner. Alternativt kan Haakonsvern bygges ut. Det anslås at kostnaden ved dette vil være om lag 3,5 milliarder i investeringer og 100 millioner i drift. Minst ett av disse tiltakene vil være nødvendig om Norge skal kunne forsterke sitt samarbeid med USA, Storbritannia og Tyskland samtidig som Norge gjennomfører en maritim satsing.»

NAM konstaterer at Forsvarskommisjonen i sin utredning ikke noe sted nevner Grøtsund kommunale industrihavn på Tønsnes som atomubåthavn. Det er etter NAM sin mening et viktig signal som både statlige og kommunale myndigheter bør merke seg, og legge avgjørende vekt på.

Spørsmål 1 til forsvarsministeren:

Deler statsråden kommisjonens syn på lokalisering av ubåtbasen?

Det var under Solberg-regjeringen at Tromsø Havn KF inngikk avtale med amerikansk personell om å legge til rette for mottak av amerikanske atomubåter.

NAM sine undersøkelser av saksbehandlingen som førte til at Tønsnes ble atomubåthavn, viser at rettsgrunnlaget var en muntlig avtale uten ROS-analyse. Dette skjedde et halvt års tid før kommunestyret behandlet saken. Flertallet uttrykte at man ikke ønsket at den kommunale industrihavna skulle bli militær atomubåthavn.

Hvordan kunne dette skje?

NAM vil minne om et faktisk forhold som er blitt anført som grunn til at Tromsø Havn KF inngikk den muntlige avtalen høsten 2018: mottaksplikten etter havneloven.

Men først høsten 2020 lagde Kommuneadvokaten i Tromsø en grundig skriftlig juridisk vurdering om mottaksplikt etter havneloven, og konkluderte med at Tromsø kommune ikke hadde slik mottaksplikt.

Forsvarsdepartementet opplyste i brev til NAM høsten 2021 at vurderingen ikke var mottatt av departementet.

Det er NAM sitt syn at saksbehandlingen som skjedde før det ble bestemt at Tønsnes skulle være mottakshavn som nevnt ikke tilfredsstillende lovens krav,

Men Tromsø Havn KF skriver i sin høringsuttalelse 17082023 bla:

«Allerede i 2016 gjorde Forsvaret en grundig kartlegging av hvor i Nord-Norge man kunne ta imot allierte reaktordrevne ubåter basert på ulike kriterier, som blant annet sikkerhet for båt og befolkning. Konklusjonen den gang ble at Grøtsund Havn var godt egnet. Rapporten er gradert og argumentene for Grøtsund omtales derfor ikke nærmere i dette høringsinnspillet.»

Det er uklart om noen folkevalgte i Tromsø kommunestyre noen gang har sett denne graderte rapporten, og det er uklart hvilken rettslig hjemmel som påberopes av Tromsø Havn KF for å hemmeligholde rapporten fra 2016.

Spørsmål 2 til forsvarsministeren:

Vil statsråden bidra til å opplyse befolkningen om begrunnelsen for å legge ubåtbasen til Grøtsund?

I Forsvarets ROS-analyse fra 2021 kan man lese at det var på et møte mellom Tromsø Havn KF og amerikansk personell høsten 2018 at det ble besluttet at Tønsnes skulle brukes til å ta imot atomubåter. ROS analysen til forsvaret snakker om mulige katastrofer. I verstefalls-scenarier ved atomhendelser må hele Tromsøyas befolkning evakueres ila få timer, og radioaktive isotoper vil kunne bli spredd over store deler av Troms.

Dagens situasjon er at atomubåtene regelmessig anløper Tromsø havn. Byens befolkning har ikke fått noe fullgodt svar på hvorfor ubåtene må til havn i byen.

Det finnes flere andre dypvannskaier i Nord-Norge. Hvorfor ønsker US å legge sine største ubåter fritt synlige på Tønsneset?

Ubåtene ligger der uten særlig beskyttelse mot terror. Hvilken beredskap er blitt bygget opp bortsett fra symbolsk utdeling av jod tabletter?

NAM mener derfor:

-At det er uakseptabelt/uforsvarlig - og brudd på distinksjonsprinsippet i folkeretten, å føre noe så risikofylt som atomubåter så nært Nord-Norges største

befolkningskonsentrasjon med viktige samfunnsinstitusjoner som sykehus og universitet like ved.

-At avgjørelsen om atomubåthavn er ugyldig, og bør - om den ikke blir endret som en følge av behandlingen av Forsvarskommisjonens innstilling, vurderes med sikte på domstolskontroll.